

2019 •
2022

Paimion kaupungin ympäristö- ohjelma

PAIMIO

Sisältö

Paimion kaupungin ympäristö- ohjelma 2019 • 2022

Kestävät hankinnat 4

Viisas liikkuminen 6

**Resurssiviisaus ja
materiaalikierto 8**

**Luonnon
monimuotoisuus 10**

**Toimintakulttuurin
muutos 12**

Ohjelman seuranta 14

Kirjoittaja: Meri Leino

Kannen kuva: Sauli Immaisi

Julkaisija: Paimion kaupunki, 2019

Aluksi

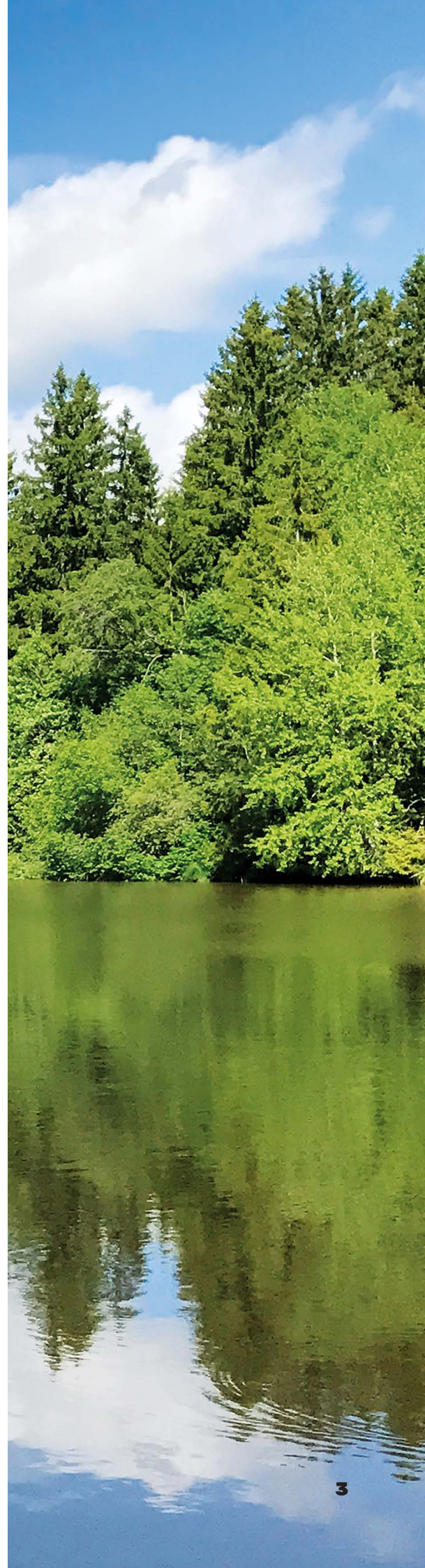
Ympäristöohjelman tarkoituksena on viitoittaa Paimiota kohti uutta, kestävämpää tulevaisuutta. Paimio on ympäristöystävällinen, turvallinen ja puhdas kaupunki, jossa yhdistyvät luonnonläheisyys, kiertotalousosaaminen ja kaupungin kehittyminen pienemmän hiilijalanjäljen kaupunkina.

Uusi suunta ja tekeminen tarkoittavat kaupungin toiminnassa uusia tuulia, mutta muutosten keskellä on hyvä muistaa, että muutokset tuovat myös mahdollisuuksia. Ympäristövastuullisuus, kaupungin elinvoimaisuus ja yritysmyönteisyys voidaan asettaa toisiaan tukeviksi tavoitteiksi. Puhdas ympäristö ja kestävä kaupungin toiminta luovat elinympäristön, jossa Paimiossa on hyvä elää ja yrittää.

Ympäristö- ja ilmastotavoitteiden huomioiminen kaupungin toiminnassa on paitsi koko maan laajuinen trendi, myös välttämätön edellytys sille, että kaupungin strategiassa oleva visio Paimiosta Varsinais-Suomen elinvoimaisimpana kaupunkina toteutuu. Lisäksi muutoksiin varautumien ja sopeutuminen on lähes poikkeuksetta halvempaa kuin jälkeensä korjaaminen.

Paimion ympäristöohjelmaan on merkitty lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita. Lyhyen aikavälin tavoitteet toteutetaan 2019–2022 ja pitkän aikavälin tavoitteet vuoteen 2030 mennessä.

Ympäristöohjelma on laadittu vuorovaikutteisesti asukkaiden ja kaupungin päättäjien sekä työntekijöiden kanssa. Ohjelman laatimisen aikana on järjestetty yleisötilaisuuksia, työpaja päättäjille sekä asukaskysely, esittelyt kaikissa lautakunnissa ja kaupunginhallituksessa sekä keskusteltu tavoitteita käytännössä toteuttavien tahojen kanssa. Asukaskyselyn tulokset ovat luettavissa Paimion kaupungin verkkosivuilta. Lisäksi Varsinais-Suomen kestävä kehityksen ja energia-asioiden asiantuntijaorganisaatiota Valoniaa on käytetty ohjelman laatimisessa.

Paimion
kaupungin
ympäristö-
ohjelma
2019 • 2022

Kestävät hankinnat

KUVA OSKARI SUMMANEN

Kaupungin hankinnat ovat kestäviä ja elinkaari-, ympäristö- ja ilmastovaikutuksia arvioidaan aina hankintoja tehtäessä.

Hankinnat ovat merkittävä osa kaupungin toimintaa ja ne toimivat myös osana kaupungin talous- ja elinkeinopolitiikkaa. Hankintojen ympäristövaikutuksia ja kestävyyttä arvioidaan luodaan hankintastrategia, jonka avulla voidaan arvioida hankintoja kokonaisvaltaisesti. Hankintastrategian käyttö ulotetaan osaksi koko kaupunkiorganisaation toimintaa.

Hankintastrategian keskeisimpiä ympäristövastuullisuuden näkökulmia ovat: kestävyys, korjattavuus, elinkaariajattelu ja hiilijalanjälki, energiatehokkuus, päästöttömyys tai vähäpäästöisyys, jakamistaloudelliset ratkaisut sekä osien jätestatus elinkaaren lopussa.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää energiahankintoihin, liikumiseen liittyviin hankintoihin sekä ostettaviin palveluihin kuten siivous- ja ruokapalveluihin. Hankintastrategian lisäksi yhteistyötä lähikuntien kanssa on jatkettava.

Kestävät hankinnat edellyttävät uudenlaista hankintaosaamista ja kaupungin tulee varmistaa, että henkilöstön hankintaosaaminen kehittyy.

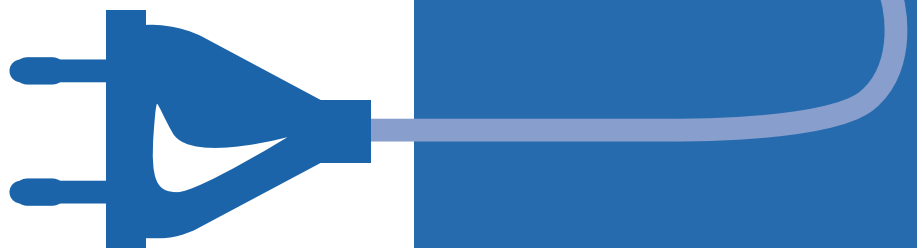
Hankintaosaamisen lisäksi hankintaorganisaation on tunnettava oman alueensa markkinat ja se, mihin alueen tuottajat ja palveluntuottajat pystyvät vastamaan. Tämän vuoksi hankkijan on tärkeää pitää yllä markkinavuoropuhelua. Markkinavuoropuhelussa hankintoja tekevät käyvät vapaamuotoista dialogia alan toimittajan kanssa hankinnan kohteesta ja sen määrittelystä.

PITKÄN AIKAVÄLIN TAVOITTEET

- 1 Kaupunki ottaa käyttöönsä hankintastrategian ja panostaa hankintaosaamisen kehittämiseen.
- 2 Kaupunki pitää yllä markkinavuoropuhelua.

LYHYEN AIKAVÄLIN TAVOITTEET

- 1 Kaupungille luodaan hankintastrategia.

Paimion
kaupungin
ympäristö-
ohjelma
2019 • 2022

Viisas liikkuminen

KUVA JOUNI LEHTIRANTA

Paimion kaupunki pyrkii toiminnassaan edistämään viisasta liikkumista ja lisäämään uusiutuvan energian käyttöä liikkumisessa.

Paimiossa kasvihuonekaasupäästöistä puolet aiheutuu liikenteestä. Kehittämällä johdonmukaisesti julkista liikennettä ja kevyen liikenteen mahdollisuuksia, voidaan vähentää tehokkaasti liikenteen päästöjä. Lisäksi on tärkeää huomioida maankäytön suunnitelussa eheä kaupunkirakenne, joka mahdollistaa toimivan joukkoliikenteen.

Paimion kaupunki ottaa käyttöönsä Motivan ohjeet joukkoliikenteen hankinnoissa sovellettavista ympäristökriteereistä. Ohjeessa on perus- ja edelläkävijätason ympäristökriteerit. Vähimmäisvaatimukset ylittävistä ympäristöominaisuuksista saa lisäpisteitä tarjousten arviointiin.

Kaupunki sitoutuu myös kartoittamaan seuraavan kilpailutuksen yhteydessä uusiutuvan energian mahdollisuudet julkisessa liikenteessä ja pyrkii siirtymään niiden käyttöön vuoteen 2025 mennessä.

Julkisen liikenteen toimivuuden lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten julkisen liikenteen kyytiin on mahdollista päästä. Tärkeimmät liityntäliikenteen solmukohdat ovat Paimiossa moottoritien varressa Nesteen pysäkki sekä Tammissilta. Liityntäliikenteen solmukohtiin toteutetaan turvalliset pyöräparkit, joissa on esimerkiksi videovalvonta. Lisäksi lisätään Nesteen pysäkille ilmaista parkkitilaa henkilöautoille.

Kaupunki kehittää myös kevyen liikenteen verkostoa kattavammaksi. Tammissiltaan rakennetaan kevyen liikenteen väylä, jotta yhtenäinen pyöräilyverkko Turun suuntaan täydentyy ja liityntäliikenne Turkuun ja Helsinkiin sujuvoituu.

Kaupungin työntekijöiden työpäivän aikaisen liikkumisen päästöihin tartutaan liesingautojen avulla. Kaupunki toteuttaa pilotin, jossa kilometrikorvauksista siirrytään kaupungin tarjoamiin leasingautoihin. Autot ovat sähkö- tai kaasukäyttöisiä.

PITKÄN AIKAVÄLIN TAVOITTEET

- 1** **Julkisen liikenteen kilpailutuksessa otetaan käyttöön Motivan ympäristökriteerit. Kaupunki kartoittaa myös uusiutuvalla energialla toimivan julkisen liikenteen mahdollisuuksia ja pyrkii siirtymään niiden käyttöön 2025.**
- 2** **Julkista liikennettä kehitetään aktiivisesti kilpailutusten yhteydessä.**

LYHYEN AIKAVÄLIN TAVOITTEET

- 1** **Kaupunki lisää liityntäliikenteen parkkeeraustilaa sekä toteuttaa turvalliset pyöräparkit liityntäliikenteen solmukohtiin.**
- 2** **Kaupunki toteuttaa kevyen liikenteen väylän Tammissiltaan.**
- 3** **Kaupunki toteuttaa leasing-sähkö-/kaasuautopilotin.**

Paimion
kaupungin
ympäristö-
ohjelma
2019 • 2022

Resurssiviisaus ja materiaalkierto

Raaka-aineiden kulutus on kestäväää ja kierrätysmateriaalien käyttö on maksimoitu. Paimion kaupunki edistää kiertotalousajattelua, energiatehokkuutta ja toimii kestävän kulutuksen esimerkkinä.

Kaupunki toimii esimerkkinä ja toteuttaa energiatehokkuuden, resurssiviisauden ja materiaalikierron periaatteita uusissa hankkeissaan. Kaupungin toiminnoissa edistetään kiertotalousajattelua ja erityisesti kiertotalouteen painottuvia yrityksiä pyritään aktiivisesti ohjaamaan Paimioon.

Tulevaisuudessa jo kaavoitettaessa uusia alueita, otetaan huomioon uusiutuvan energian erilaiset ratkaisut. Rakennuksia rakennettaessa ja saneerattaessa huomioidaan materiaalien elinkaarivaikutukset. Rakentamisessa varaudutaan myös ilmastonmuutoksen tuomiin sään ääri-ilmiöihin esimerkiksi materiaalivalinnoilla sekä viher- ja hulevesisuunnittelun avulla.

Kaupungin kiinteistöjen päästöihin voidaan vaikuttaa pitämällä tilojen käyttöaste korkeana, käyttämällä kiinteistöjä energiaa säästävällä tavalla ja toteuttamalla energiatehokkaita teknisiä ratkaisuja. Paimiossa kaukolämpö on tuotettu jo pitkään pääosin uusiutuvalla energialla. Kaupunki pyrkii siirtymään myös muilla osa-alueilla uusiutuvan energian ostoon esimerkiksi sähkön osalta.

Resurssiviisauteen tähtäävänä ymāristökasvatuksen menetelmänä kaupunki ottaa käyttöönsä 50/50 energiansäästömenetelmän kouluissa. Menetelmä lisää rakennuksia käyttävien energiatietoisuutta ja liittā heidät aktiivisesti mukaan energiansäästötoimintaan. Menetelmän käytön myötä koituvat taloudelliset säästöt jaetaan tasapuolisesti rakennusten käyttäjien ja kaupungin kesken.

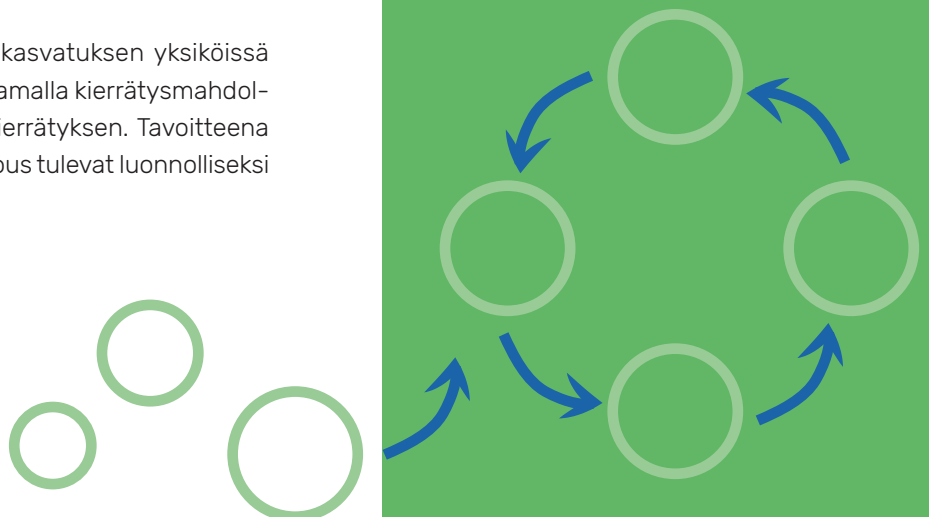
Lisäksi Paimion kouluissa ja varhaiskasvatuksen yksiköissä parannetaan kierrätyspisteitä laajentamalla kierrätysmahdollisuuksia sisältämään mm. muovin kierrätyksen. Tavoitteena on, että jätteen kierrätys ja kiertotalous tulevat luonnolliseksi osaksi lasten ja nuorten arkea.

PITKÄN AIKAVÄLIN TAVOITTEET

- 1** **Energiatehokkuus, uusiutuva energia ja materiaalikierto huomioidaan kaavoituksessa, rakentamisessa ja saneerauksessa sekä tilojen käytössä.**
- 2** **Kaupunki huomioi kilpailutuksessa myös uusiutuvan sähköntuotannon ja pyrkii siirtymään siihen.**
- 3** **Kaupunki kehittää omalta osaltaan aktiivisesti kiertotalouspuistoa ja mahdollistaa yritystoiminnan aloittamisen alueella.**

LYHYEN AIKAVÄLIN TAVOITTEET

- 1** **Kaupunki ottaa käyttöönsä 50/50 energiansäästömenetelmän kouluissa.**
- 2** **Kaupunki parantaa kierrätyspisteitä Paimion kouluissa ja varhaiskasvatuksen yksiköissä.**

Paimion
kaupungin
ympäristö-
ohjelma
2019 • 2022

Luonnon monimuotoisuus

KUVA OSKARI SUOMAINEN

Kaupunki pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen ja toiminnassa kiinnitetään huomiota ympäristön hyvinvointiin.

Luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen on tarpeellista kiinnittää huomiota niin luonnon itseisarvon takia, mutta myös sen tarjoamien taloudellisten hyötyjen eli ekosysteemipalveluiden kannalta. Jotta arvokkaat luontokohteet tunnustetaan, päivittää kaupunki arvokkaat luontokohteet -selvityksen.

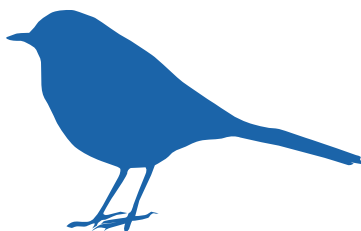
Tulevaisuudessa Paimion kaavoituksessa huomioidaan ympäristönäkikulmat mahdollisimman laajasti jo heti kaavoituksen alkuvaiheesta lähtien. Kaupunki huomioi lajien elintilan yhtenäisyyden ja uhanalaiset lajit.

Metsien hoidossa kaupunki siirtyy kohti jatkuvan kasvatuksen metsäalueita asteittain niin, että metsänhoitosuunnitelman päivittyessä 2025 ekologisesti kestävä metsänhoito on vahvasti osana suunnitelmaa.

Kaupunki kartoittaa omistamiensa metsäalueiden hiilinielut, jotta niiden määrä pystytään turvaamaan tulevaisuudessa. Kaupunki ottaa myös käyttöönsä kompensatiomenetelmän eli kaavoitettaessa metsäalueelle, tulee alueen nielu korvata toisaalla.

Vieraslajien torjuntaan osallistutaan Suomen luonnonsuojeluliiton vetämän VieKas LIFE -hankkeen kautta sekä tukemalla asukkaiden vieraslajitorjuntaa. Luonnon monimuotoisuutta voidaan lisätä myös viheralueiden hoitokäytäntöjä muuttamalla. Käyttämättömien viheralueiden niityttäminen lisää paikallista monimuotoisuutta.

Paimionjoen ravinnekuormaa kaupungin viljelyspelloilta pienennetään vapaaehtoisilla lisävuokrasopimuksilla, jotka sisältävät ravinnekuormaa vähentäviä toimenpiteitä, esimerkiksi kipsikäsittelyn tai monivuotisten nurmien viljelyä. Lisäksi kaupunki lisää Vähäjoen vedenlaadun mittauksia.

PITKÄN AIKAVÄLIN TAVOITTEET

- 1** Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen pysäytetään vuoteen 2022 mennessä ja käännetään kohti rikastumista.
- 2** Paimionjoen paras mahdollinen tila saavutetaan 2027.
- 3** Kaupunki tekee selvityksen omistamiensa metsien hiilinieluista ja turvaa metsien säilymistä. Mikäli turvaaminen ei ole mahdollista tietyllä alueella, kompensoidaan hiilinielu jossakin toisaalla kaupungin alueella.

LYHYEN AIKAVÄLIN TAVOITTEET

- 1** Kaavoituksessa huomioidaan luonnon monimuotoisuus ja ympäristövaikutukset.
- 2** Kaupunki siirtyy kohti jatkuvan kasvatuksen metsäalueita asteittain ja panostaa pitkäaikaiseen metsien suojeluun luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.
- 3** Paimionjoen ravinnekuormaa pienennetään vuokratelttojen vapaaehtoisilla lisävuokrasopimuksilla ja lisäämällä Vähäjoen vedenlaadun mittauksia.
- 4** Kaupunki jatkaa vieraslajien torjuntaa.
- 5** Kaupunki niityttää käyttämättömiä viheralueita.
- 6** Kaupunki päivittää arvokkaat luontokohteet -selvityksen.

Paimion
kaupungin
ympäristö-
ohjelma
2019 · 2022

Toiminta- kulttuurin muutos

KUVA MANNIA

Kaupunki toimii esimerkkinä ympäristö- vastuullisessa toiminnassa ja huomioi kaikissa päätöksenteon tasoissa ympäristövastuulliset näkökulmat.

Ympäristöohjelmassa määritellyn tavoitetilän toteuttaminen edellyttää koko kaupunkiorganisaation vahvaa kytkentää ympäristöohjelmaan sekä ohjelman kytkemistä kaupunkistrategiaan. Kaupungin ylimmän johdon sekä poliittisten päättäjien sitoutuminen ja osallistuminen toimenpiteiden toteuttamiseen on elintärkeää ohjelman onnistumiselle.

Kaupunki arvioi aina yksittäisen päätöksenteon yhteydessä päätöksen ympäristövaikutukset vähintään sanallisesti. Tämä tuo ympäristövaikutusten arvioinnin osaksi kaikkea päätöksentekoa.

Paimion kaupunki liittyy Hiilineutraalit kunnat -hankkeeseen ja sitoutuu tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Hankkeessa päästöjä vähennetään erityisesti parantamalla energiatehokkuutta ja lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä.

Kaupunki viestii aktiivisesti ajankohtaisista ympäristöasioista monikanavaisesti. Kaupunki tiedottaa ympäristöohjelman toteutumisesta asukkaille sekä välittää aktiivisesti tietoa Paimion ympäristön tilasta sekä uusista hankkeista. Ympäristöviestinnän tulee näkyä kaikkien toimialojen viestinnässä.

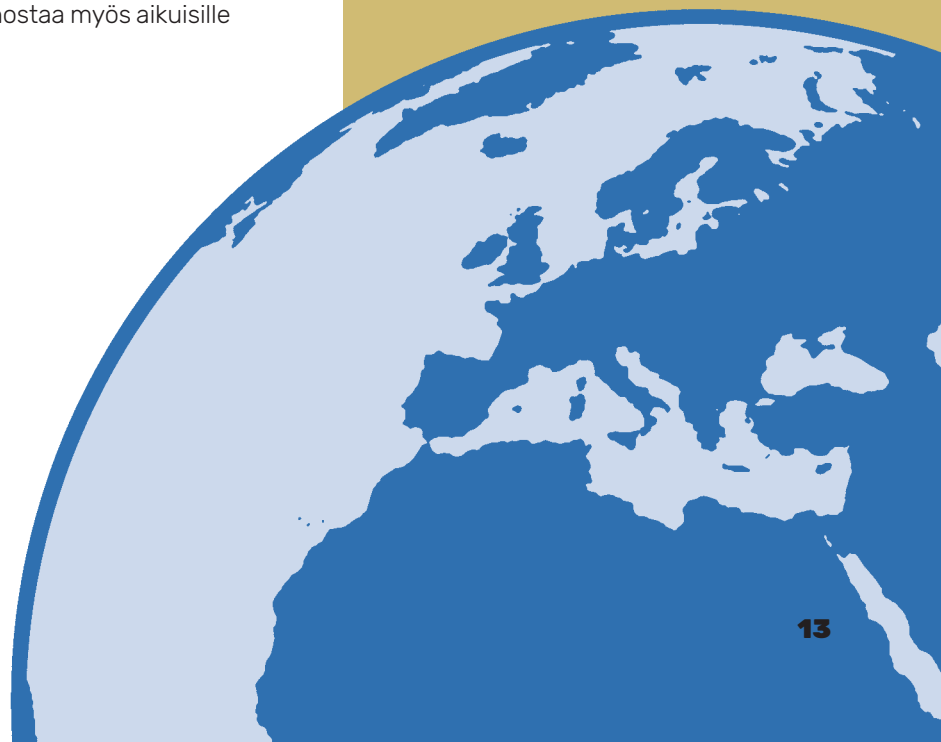
Paimio lisää ilmasto- ja energia-asioiden opetusta kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Kaupunki kannustaa kouluja aloittamaan tai jatkamaan uudistettua Vihreä lippu -hanketta tai muuta vastaavaa hanketta. Kaupunki panostaa myös aikuisille suunnattuun ympäristökasvatukseen.

PITKÄN AIKAVÄLIN TAVOITTEET

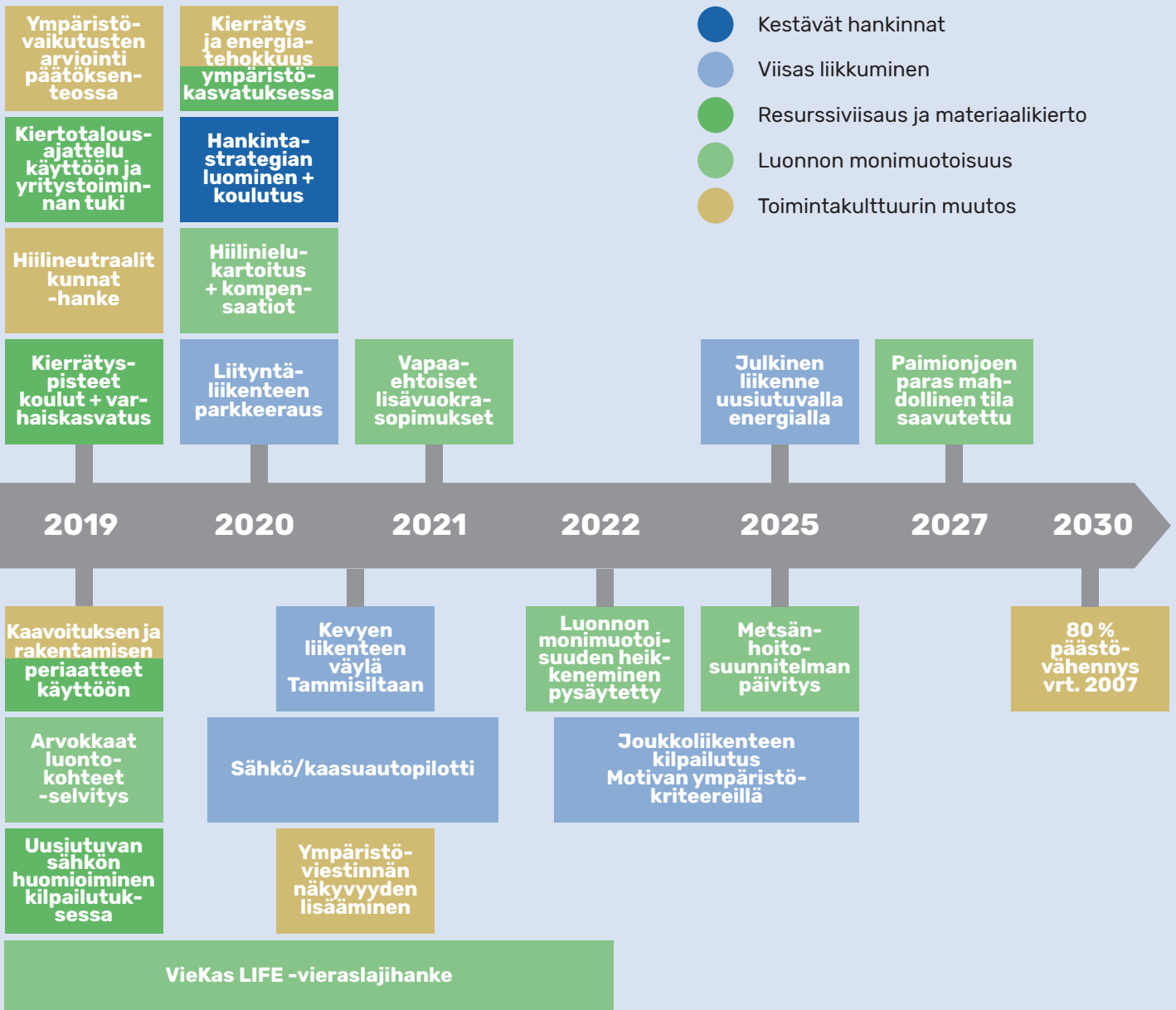
- 1** Kaupunki arvioi aina yksittäisen päätöksenteon yhteydessä päätöksen ympäristövaikutukset vähintäänkin sanallisesti.

LYHYEN AIKAVÄLIN TAVOITTEET

- 1** Paimio liittyy Hiilineutraalit kunnat -hankkeeseen ja toteuttaa päästötavoitteita.
- 2** Kaupunki panostaa ympäristökasvatukseen.
- 3** Kaupunki panostaa ympäristöviestintään.

Ohjelman seuranta

Ympäristöohjelman toteutumista seurataan aktiivisesti, jotta toimenpiteet tulevat toteutetuksi. Ympäristöohjelman toimenpiteet sidotaan talousarvioon ja niiden toteutumista seurataan tilinpäätöksessä. Ympäristöohjelman vieminen talousarvioon ja tilinpäätökseen nostaa ympäristö- ja ilmastovastuullisuuden osaksi kaupungin jokapäiväistä toimintaa ja koskemaan koko kaupunkiorganisaatiota.

Tavoitteille on määritelty tahot, jotka vastaavat toimenpiteiden valmistelusta ja toimeenpanosta.

Ympäristöohjelman tavoitteita seuraamaan perustetaan seurantaryhmä, joka koostuu toimialajohtajista, lautakuntien, nuorisovaltuuston, kaupunginhallituksen ja valtuuston keskuudesta valituista edustajista. Edustajille määritellään myös varahenkilöt. Seurantaryhmä kokoontuu kolme kertaa vuodessa.

Seurantaryhmän kokouksesta tehdään muistio, joka jaetaan koko kaupungin henkilökunnalle sähköisesti. Lisäksi toimialajohtajilla on velvollisuus raportoida omalle toimialalleen seurantaryhmän kokouksesta. Lautakuntien, nuorisovaltuuston, kaupunginhallituksen ja valtuuston seurantaryhmän jälkeisen kokouksen esityslistalle veloitetaan lisäämään kohta ”ympäristöohjelman seurantaryhmä”, jossa käydään läpi kokouksen muistio.

Ympäristölautakunta huolehtii ympäristöraportin toteutuksesta. Tavoitteiden toteutuminen ja Paimion ympäristön tila kootaan vuosittain raporttiin, joka luovutetaan päätöksentekoon sekä kaupungin henkilökunnalle. Raporttiin sisällytetään vuosittainen CO₂ -raportti. Raportin valmistelee ympäristönsuojeluyksikkö yhteistyössä seurantaryhmän kanssa.

Ympäristölautakunta ohjaa ja seuraa ympäristöohjelmatyön etenemistä sekä valmistelee kaupunginhallitukselle ja valtuustolle esityksen ympäristöohjelman päivittämisestä 2022. On tärkeää, että kaupungin strategia ja ympäristöohjelma kulkevat käsikkäin ja tukevat toisiaan.

Kaupungin ylimmän johdon, poliittisten päättäjien sekä kaupungin työntekijöiden sitoutuminen ja osallistuminen toimenpiteiden toteuttamiseen on elintärkeää ohjelman onnistumisen kannalta.

YMPÄRISTÖOHJELMAN SEURANTA

- 1 Ympäristöohjelma sidotaan talousarvioon ja tilinpäätökseen.**
- 2 Vuosittain kootaan ympäristöraportti.**
- 3 Seurantaryhmä kokoontuu kolme kertaa vuodessa.**
- 4 Ympäristöohjelma päivitetään 2022 strategian päivityksen yhteydessä.**

**Paimion
kaupungin
ympäristö-
ohjelma
2019 • 2022**

PAIMIO

Paimion kaupunki
Vistantie 18
PL 50, 21531 PAIMIO

Vaihde: (02) 474 511
paimio.kaupunki@paimio.fi
www.paimio.fi

